

Funktionshinderpolitisk strategi för Västerbottens läns landsting 2017-2020. Uppföljning

Bakgrund

Personer med funktionsnedsättning skattar sämre hälsa i folkhälsoundersökningar än resten av befolkningen i stort – man vittnar om utanförskap, ensamhet, stigmatisering, sömnsvårigheter och annan psykisk ohälsa. Personer inom LSS personkrets får heller inte samma effektiva vård och behandling som andra i befolkningen, exempelvis då det gäller hjärt- och kärlsjukdomar. Dessutom visar studier på 70 procent högre dödlighet vid bröstcancer bland kvinnor inom LSS. Personer med funktionsnedsättning upplever det svårt att få rätt bemötande speciellt när funktionsnedsättningen inte syns.

Funktionshinderpolitisk strategi för Västerbottens läns landsting 2017-2020 antogs av nämnden för funktionshinder och habilitering 2016-08-23 och av landstingsfullmäktige 2016-09-27. Strategin har tagits fram i samverkan mellan nämnden för funktionshinder och habilitering, samverkansnämnden och länets funktionshinderorganisationer.

Strategin har sin grund i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Den innehåller funktionshinderpolitiska perspektiv på de inriktningsmål som landstingsfullmäktige har fastställt i landstingsplanen som gäller till och med 2019.

Fullmäktiges riktade uppdrag till nämnder och styrelser

- Nämnder och styrelser formar, i sina verksamhetsplaner och med utgångspunkt från denna strategi, sina funktionshinderpolitiska uppdrag i mätbara mål. Målen styr hur landstingsdirektören utformar sin ledning i verksamheten.
- Uppföljning av måluppfyllelse enligt den funktionshinderpolitiska strategin sker i den reguljära planerings- och uppföljningsprocessen. Mätbara mål som formas i nämnders och styrelsernas verksamhetsplaner gör det möjligt att följa upp målen och därmed se hur väl landstinget har lyckats i sin strategi för det funktionshinderpolitiska uppdraget.
- Nämnder och styrelser ska för vart och ett av verksamhetsåren fram till och med 2020 i sina verksamhetsplaner presentera minst ett funktionshinderpolitiskt mätbart mål i enlighet med denna strategi.

- En uppföljning av den funktionshinderpolitiska strategin ska presenteras vid fullmäktiges sammanträde i slutet av 2018 samt ska en utvärdering av gällande strategi presenteras i samband med att en ny funktionshinderpolitisk strategi fastställs i slutet av 2020.

Uppföljning

Nämnden för funktionshinder och habilitering har under våren 2018 i samverkan med representanter från funktionshinderorganisationerna gått igenom styrelser och nämnders verksamhetsplaner och årsrapporter för att se vilka mål som är satta utifrån strategin samt hur måluppfyllelsen är.

I Västerbottens läns landsting finns, förutom landstingsfullmäktige, två styrelser samt nio politiska nämnder. Landstingsstyrelsen samt fem av nämnderna har angivit funktionshinderpolitiska mål.

Det saknas funktionshinderpolitiska mål i verksamhetsplaner för folkhögskolestyrelse, samverkansnämnd, kostnämnd, måltidsnämnd samt patientnämnd.

Nämnd för folkhälsa och primärvård

De tre folkhälsönämndernas mål för 2017 var att ha dialogmöten med funktionshinderföreningar.

Resultatet visar att:

Folkhälsönämnden Umeåregionen har genomfört arrangemang med funktionshinderföreningar.

Folkhälsönämnden Skellefteå- Norsjöområdet har haft två dialogmöten med funktionshinderföreningar.

Folkhälsönämnden södra Lappland har haft ett dialogmöte som var riktat till funktionshinderföreningar.

Mål för 2018:

Folkhälsönämnden Umeåregionen – att genomföra 1 träff med funktionshinderföreningar i syfte att främja en aktiv dialog om hälsoläget, exempelvis Livslustdagen. Uppföljning sker i samband med årsrapport 2018.

Folkhälsönämnden Skellefteå- och Norsjöområdet – att informera om funktionshinderpolitiska strategin vid dialogmöten med patient- och pensionärsföreningar. Uppföljning sker i samband med årsrapport 2018.

Folkhälsönämnden södra Lappland – att 5 kommuner ska via folkhälsoråd få information om den funktionshinderpolitiska strategin. Uppföljning sker i samband med delårsrapport per augusti 2018.

Nämnden för funktionshinder och habilitering

2018-10-02

VLL 375-2018

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Hälso- och sjukvårdsnämndens mål för 2017 var att tolk till döva, hörselskadade och personer med dövblindhet alltid ska anlitas när behov av tolk finns. Måluppfyllelse för 2017 var att 42 procent av alla tolkbeställningar till döva och hörselskadade gällde hälso- och sjukvård, vilket kan jämföras med 40 procent 2016.

Mål för 2018 är att andel tolkuppdrag till döva, hörselskadade och personer med dövblindhet ska öka av det totala antalet tolkuppdrag till denna målgrupp. Måluppfyllelse per augusti 2018 är 45 procent.

Landstingsstyrelse

Landstingsstyrelsens mål för 2017 var entrévärdar på två av länets tre sjukhus. Måluppfyllelse för 2017 var att entrévärdar finns på Norrlands universitetssjukhus och delvis på Skellefteå lasarett.

Mål för 2018 är att entrévärdar ska finnas på alla tre sjukhusen. Måluppfyllelse per augusti 2018 är att det finns entrévärdar på Norrlands universitetssjukhus med tydliga arbetsuppgifter. På Skellefteå lasarett finns deltidsanställd entrévärd dock ej med samma arbetsuppgifter.

Nämnden för funktionshinder och habilitering

Nämnden för funktionshinder och habilitering har inom sitt ansvarsområde fokus på mål och aktiviteter helt i enlighet med den funktionshinderpolitiska strategin.

Nämnden har således i sin verksamhetsplan för 2017 och 2018 flera mätbara mål inom området.

Mål för 2017 var bland annat att andel av tolkbeställningar för döva och hörselskadade till akut sjukvård då tolkcentralen har stängt ska öka. Målet uppfylldes genom ett projekt med beredskapstolkar som därefter permanentats.

Bland målen för 2018 kan nämnas att andel insatser inom re/habilitering via telemedicin ska öka till viss volym. Måluppfyllelse per augusti 2018 är en ökning och målvärdet kommer att nås vid årsskiftet.

Ytterligare mål och mått som gäller funktionshinder finns angivna i nämndens årsrapport för 2017 samt delårsrapport per augusti 2018.

Nämnden för funktionshinder och habilitering

2018-10-02

VLL 375-2018

Generell bedömning

Ungefär hälften av landstingets styrelser och nämnder har något enstaka funktionshinderpolitiskt mål i sina verksamhetsplaner. De mål som anges är få, vissa lågt satta, ej alltid relevanta och/eller ej heller mätbara.

Nämnderna, förutom nämnden för funktionshinder och habilitering, har endast ett mål per år och målen är liknande för de bägge åren 2017, 2018.

Folkhälsönämndernas mål är av informationskaraktär varför effekt kan vara svårvärderad. Hälso- och sjukvårdsnämndens mål är ställt i förhållande till övrig tolktjänst för döva och hörselskadade vilket medför svårigheter avseende förståelse av måluppfyllelse. Landstingsstyrelsens måluppfyllelse är ännu ej uppnådd.

Förslag till förbättringar

En handlingsplan med utgångspunkt från den funktionshinderpolitiska strategin, med mätbara mål och mått för hela Västerbottens läns landsting, är nödvändig för att strategin ska ge effekt. Utifrån den kan varje nämnd och styrelse sätta relevanta och mätbara mål som följs upp i delårs- och årsrapporter i syfte att hela tiden sträva efter att ge en så jämlik hälsa som möjligt.

Svenska kommuner och landsting antog 2017-10-13 ett positionspapper, Funktionshinder och delaktighet, som skulle kunna utgöra ett stöd i landstingets/regionkommunens fortsatta arbete med den funktionshinderpolitiska strategin och en övergripande handlingsplan.

Nämnden för funktionshinder och habilitering ser att det även finns behov av en strateg som kan ha överblick över funktionshinderpolitiska frågor inom hela landstinget/regionkommunen. Nämnden kommer att initiera detta genom att finansiera en strategisk resurs på 30 procent under senhösten 2018.

Den funktionshinderpolitiska strategin gäller år 2017-2020. Vid denna halvtidsuppföljning och i samband med att Västerbottens läns landsting övergår till regionkommun är det passande att se till att strategin får genomslag i alla nämnders och styrelser planer och uppföljningar.

Goda exempel

Arbete och aktiviteter pågår inom många av landstingets verksamheter för att öka tillgänglighet och delaktighet, som inte syns i nämnders och styrelser verksamhetsplaner. Det finns idag ingen samlad uppföljning av dessa.

Några exempel är:

- Projekt sammanhållen hälso- och sjukvård inom primärvården för personer med medfödda och tidigt förvärvade funktionsnedsättningar.
- Ökat antal sjukreselinjer och ökat antal ambulanser.
- Folkhälsoenhetens samarbete tillsammans med Funktionsrätt Västerbotten i utbildningsdagar och föreläsningar.
- Ökat antal handikapptoletter på Norrlands universitetssjukhus.
- Stöd i samordning mellan kommun och landsting till familjer med barn som har omfattande funktionsnedsättningar.

Vid nämnden för funktionshinder och habiliterings samtal med funktionshinderorganisationer i samband med uppföljning av strategin har exempel på förbättringsområden påtalats från organisationerna. Exempelen är kopplade till landstingets inriktningsmål, som den funktionshinderpolitiska strategin utgår ifrån.

Målet bättre och jämlik hälsa

Villkora bidrag till idrottsföreningar, kulturföreningar med flera så att de, för att de ska beviljas medel från landstinget, måste anpassa sin verksamhet så att personer med funktionsnedsättning kan vara delaktiga i verksamheten och vid aktiviteter (t.ex. förbjuda parfym, erbjuda syntolkning, bygga in breda dörrar, installera hörslinga och att anpassade aktiviteter).

Målet god och jämlik vård

En stärkt rehabilitering och habilitering, vilket kan vara helt avgörande för hälsa och livskvalitet för många personer med funktionsnedsättning. Det skulle vara en samhällsekonomisk vinst att utveckla och erbjuda mer coaching och stöd samt en stor vinst för individens välbefinnande och livskvalitet.

Målet Aktiv och innovativ samarbetspartner

Landsting och kommuner har en stark tradition av samråd med olika aktörer i samhället, som behöver utvecklas och förnyas. Kanske behövs nya arenor. Ett exempel på ny arena kan vara att jobba mer med modern teknik – att skapa paneler av personer som snabbt kan svara på olika riktade frågor beroende på område. En medborgardialog på en annan nivå.

Målet Attraktiv arbetsgivare

I strategin kopplar man tillbaka till diskrimineringslagen vid t.ex. anställningar.